

Restructurarea sectorului energiei electrice, care prin desființarea CONEL și împărțirea sa în mai multe întreprinderi și trecerea într-un viitor apropiat la privatizare a acestora, precum și prin apariția de întreprinderi private noi în domeniul energiei electrice și termice, generează noi probleme de coordonare, de strategie, de politică a activității.

ASTE recent înființată (împlinește 2 ani în 2001) încearcă să-și precizeze locul în contextul evenimentelor foarte complexe, care au implicații asupra diferitelor laturi ale dezvoltării energiei electrice și termice (ca de exemplu în legislație, organizare, coordonare, normalizare, statistică etc.).

Un rol deosebit de important îl are Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE) care, deși tot recent înființată, a avut o prodigioasă activitate de reglementare în vederea asigurării unei piețe libere în acest domeniu.

Asociația noastră își propune să fie de utilitate publică, în primul rând pentru participanții la piața energiei, dar și pentru organul reglementator.

Pentru rezolvarea acestei noi situații ASTE caută să găsească soluțiile cele mai potrivite, astfel încât să-și dovedească utilitatea.

În acest scop Asociația a rugat doi dintre colaboratorii săi, Costin Rucăreanu și George Panaitescu, să facă o cercetare a activității unei prestigioase asociații dintre cele două războaie mondiale, perioadă a cărei evoluție social-politică prezintă similitudini cu cea actuală.

Articolul de mai jos este o pertinentă prezentare a Asociației Producătorilor și Distribuitorilor de Energie Electrică (APDE) și a rolului său în energetica românească între cele două războaie mondiale. Elementele prezentate sunt surse de inspirație pozitivă pentru eventuala îmbunătățire a organizării ASTE.

Cititorii sunt rugați să analizeze materialul prezentat și să-și expună punctele de vedere referitor la rolul pe care l-ar putea avea ASTE în contextul actual, ceea ce ar putea fi benefic pentru dezvoltarea sectorului energiei electrice și termice din România.

Președinte al Consiliului Director
dr. ing. Eugeniu Pavel

ROLUL ASOCIAȚIEI PRODUCĂTORILOR ȘI DISTRIBUITORILOR DE ENERGIE ELECTRICĂ - APDE ÎN ENERGETICA ROMÂNEASCĂ ÎNTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

1. Situația energiei electrice în România în 1930

După primul război mondial România a avut o perioadă de dezvoltare economică accentuată, în mod deosebit a industriei, ceea ce a făcut ca și energetica să aibă o evoluție pozitivă. Constituția din 1923 a stabilit unele principii în folosul energiei prin declararea ca bun public a apelor, precum și a subsolului, împreună cu combustibilii cuprinși în acesta. În plus, s-au elaborat legi esențiale pentru reglementarea sectorului energetic: *Legea regimului apelor* din 27 iunie 1924, *Legea energiei* și *Legea minelor* din 4 iulie 1924 și *Legea asupra energiei* din 7 iulie 1930.

Pe baza acestor legi și pentru a răspunde solicitărilor de energie, s-au realizat unele obiective energetice în România (CHE Dobrești, CTE Schitu Golești și Gura Ocnitei, extinderea CTE Grozăvești și CDE Filaret, linii de înaltă tensiune etc.).

Totuși, situația energiei electrice era departe de a fi satisfăcătoare. Consumul de energie electrică pe cap de locuitor era în 1930 în România de circa 2-3 ori mai mic decât în unele țări vecine (ca Polonia și Ungaria) și de 10-15 ori mai mic decât în țările avansate din Europa. Nu exista în România un sistem energetic încheiat, ci doar trei minisisteme, în zonele București, Câmpina și Sibiu, în rest centrale izolate, care distribuiau energia în orașe pentru iluminat și mica industrie, precum și centrale proprii ale unor industrii. Electrificarea rurală era aproape inexistentă; excepție făcea, într-o oarecare măsură, zona din jurul orașului Sibiu.

După datele expuse la primul congres APDE, centralele electrice de distribuție din România însumau în 1930 o putere totală de circa 200 MW și o producție anuală de circa 260 GWh. Pentru transportul energiei existau 126 km LEA 110 kV, circa 200 km LEA 60 kV și încă 110 km în construcție.

Producția mică, datorită consumului redus și instalațiilor de mică putere conduce la costuri mari. Cele mai multe societăți de distribuție din orașe erau de aceea slabe din punct de vedere tehnic și economic și se confruntau cu greutăți mari.

Existau însă în România multe minți luminate, care încercau să schimbe această situație. Amintim numele unora din ei: Constantin Bușilă, Constantin Budeanu, Ion Ștefănescu-Radu, Nicolae Vasilescu-Karpen, Corneliu Micloși, I.S. Gheorghiu, Dimitrie Leonida, Nicolae Caranfil. Aceștia duceau o importantă activitate științifică prin:

- editarea de reviste ca Buletinul Societății Politehnice, Buletinul AGIR, Buletinul IRE, Energia și publicarea în acestea de articole de un nivel înalt științific;

- imprimarea unui nivel tehnic superior învățământului politehnic;

- înscrierea României și participarea activă la congrese și reuniuni internaționale importante, precum: Consiliul Mondial al Energiei, înființat în 1924, la care România a fost membru fondator, Conferința Internațională a Marilor Rețele Electrice – CIGRE, creată în 1921, la care România a aderat în 1926, Comitetul Electrotehnic Internațional – CEI, înființat în 1906, la care România a devenit membru în 1927, Comisia Internațională a Marilor Baraje, înființată în 1928, la care România a fost membru fondator.

Paralel cu activitatea științifică, personalitățile numite se interesau și de activitatea practică, de buna funcționare a instalațiilor energetice și de dezvoltarea sectorului energetic.

2. Constituirea APDE

Starea precară a celor mai multe societăți de producere și distribuție a energiei electrice, în special a celor mici, conducea la necesitatea rezolvării unor probleme de interes general, atât cu caracter tehnic, cât mai ales economic și organizatoric: susținerea unor interese comune, coordonare tehnică, întocmirea unor norme unitare de organizare și de administrare, stabilirea unor sisteme unitare de statistică și de tarifyare, ajutorarea micilor producători din orașe și comune. Acestea se puteau rezolva numai prin asocierea forțelor tuturor celor interesați.

Existau în România mai multe asociații și organizații, care aveau însă fiecare specificul său, care nu putea să acopere decât parțial dezideratele menționate: Uniunea Generală a Industriașilor din România – UGIR, Asociația Generală a Inginerilor din România – AGIR, înființată în 1918, Societatea Politehnică din România, care tocmai împlinea 50 de ani de existență, Institutul Național Român pentru Studiul Amenajării și Folosirii Izvoarelor de Energie – prescurtat Institutul Român de Energie – IRE, înființat în 1926.

Din punct de vedere organizatoric exista Uniunea Uzinelor Electrice din Transilvania și Banat, înființată în 1920 la inițiativa directorului Uzinei Electrice din Sibiu, Sigmund Dachler, uniune care a reprezentat un punct de plecare pentru APDE, precum și Uniunea

Internațională a Producătorilor și Distribuitorilor de Energie Electrică – UIPDE, înființată în 1925*, care în 1931 cuprindea 25 de țări și cu care inițiatorii APDE luaseră deja unele contacte.

Înființarea APDE a avut loc în cadrul unui congres general al producătorilor și distribuitorilor de energie electrică, ținut la București la 13-14 septembrie 1931. La acest congres, inițiat de Ion Ștefănescu-Radu, director al Societății Generale de Gaz și Electricitate – SGGE București, au fost reprezentate principalele societăți interesate, precum și cele mai importante personalități cu activitate în domeniul energiei din România. În cadrul lucrărilor congresului, în afară de problemele menționate mai înainte, s-au ridicat noi probleme, care își așteptau rezolvarea de către noua asociație: amestecul politicului și al administrațiilor locale în activitatea energetică, necesitatea folosirii de către micile societăți a celor mai avansate experiențe, introducerea unei contabilități adecvate activității energetice. Congresul a adoptat statutul și conducerea asociației.

Statutul APDE stabilea caracterul, scopul, modul de organizare și de lucru, modul de alegere a conducerii și a membrilor, drepturile și îndatoririle acestora, fondurile și veniturile.

Scopul asociației era:

- să reprezinte și să apere interesele profesionale ale membrilor săi;

- să activeze pentru dezvoltarea întreprinderilor de producere și de distribuție a energiei electrice în folosul obștesc și în cadrul programelor generale economice ale țării;

- să examineze și să soluționeze în comun chestiunile tehnice și economice interesând pe membrii săi;

- să se sesizeze și să se pronunțe prin avize, referate etc. asupra chestiunilor de legiferare, de tarifyare vamale și de transport, de taxe și impozite privind energia electrică;

- să urmărească tot ce privește producerea și distribuția energiei electrice din punct de vedere tehnic, economic și social, să discute și să avizeze măsuri potrivite;

- să stabilească și să întrețină relații cu organizații industriale și profesionale similare din țară și din străinătate;

- să se informeze și să țină la curent pe membrii săi cu ceea ce i-ar putea interesa, prin congrese, reuniuni, publicații etc.;

- să înființeze o bibliotecă tehnică;

* La 6 dec. 2000 UIPDE (devenită ulterior INIPEDE) aniversază 75 de ani de la înființare; în dec. 1999 UNIPEDE a fuzionat cu asociația EURELECTRIC devenind "Uniunea Industriei de Electricitate – EURELECTRIC" cu sediul la Bruxelles.

- să strângă și să publice material documentar și statistic privind producția și distribuția energiei electrice în țară.

Ca membri ai asociației puteau fi întreprinderi de orice fel, care produc și distribuie energie electrică, întreprinderi de căi ferate și tramvaie cu tracțiune electrică, proprietarii sau persoanele de conducere, precum și alte persoane care făceau parte din aceste întreprinderi (numărul acestora fiind limitat, în funcție de energia emisă sau distribuită de întreprinderea respectivă).

Veniturile asociației proveneau din cotizațiile anuale ale membrilor, dobânzilor la fondul social, subvenții și donații.

Conducerea și administrația se făceau printr-un organ central și organe locale. Organul central consta din: Adunarea Generală, Comitetul Central cu un președinte, patru președinți de secții și 12-15 membri/, Delegația permanentă a Comitetului Central și Biroul Central, care trebuia să execute hotărârile luate de Comitetul central. Ca organe locale erau prevăzute patru secții: Secția I Cîmpina, devenită ulterior București, Secția II Sibiu, Secția III Timișoara și Secția IV Iași.

La primul congres din 13-14 septembrie 1931 au fost aleși:

- președinte: Ion Ștefănescu-Radu (ulterior a mai fost președinte Nicolae Caranfil);

- președinți de secții: Mircea Voinescu la Secția I, Sigmund Dachler la Secția II, Corneliu Miclosi la Secția III și M. Volanschi la Secția IV;

- secretari: Paul Dîmo și Paul Cartianu.

3. Activitatea și realizările APDE

APDE a funcționat de la înființarea sa, în 1931, pînă în anul 1948, cînd a fost desființată ca urmare a naționalizării întreprinderilor de electricitate. Trebuie însă să apreciem că activitatea cea mai susținută a avut-o pînă în anii 1938-1939, după care a fost mai limitată, ca urmare a războiului și apoi a transformărilor politice din România.

Asociația a ținut congrese în diferite orașe ale țării, în care se expuneau dările de seamă ale Comitetului Central, se prezentau referate și se dezbăteau pe comisii de studii și în plen principalele probleme ale asociației. Organele de conducere aveau consfătuiri prin care se examinau problemele curente și se luau hotărâri.

Dintre principalele activități și realizări ale APDE menționăm:

a. Statistica Uzinelor electrice din România

Începînd din 1932 APDE a publicat în Buletinul APDE o statistică lunară privind energia produsă de centralele electrice din țară. În afară de aceasta a publicat anual, din 1931 pînă în 1942, un volum, *Statistica uzinelor electrice din România*, care, pe lîngă

producția de energie, cuprindea numeroase alte date: caracteristicile centralelor și ale rețelelor de distribuție, (putere instalată, combustibilul utilizat, date privind cazanele și generatoarele, tensiuni utilizate, frecvențe, date privind rețelele, număr de abonați pe categorii, tarife etc.) pentru toate întreprinderile de centrale și rețele din țară. Statistica mai cuprindea date privind tramvaiele și căile ferate electrice.

Statisticile erau întocmite de secția de la Sibiu, care la congresele anuale ale APDE făcea și comentarii asupra lor.

Dacă în primii ani nu toate centralele furnizau datele cerute, după 1933-1934 statistica APDE, deși avea un caracter particular, a devenit foarte completă.

b. Tarifele

Pentru a uniformiza tarifele de vînzare a energiei, care prezentau o mare diversitate și adesea fără o bază științifică, APDE a făcut numeroase studii și a inițiat dezbateri în multe congrese.

Deși nu s-a obținut o uniformizare a tarifelor (nu era posibil și nici de dorit), după cum se arăta la congresul din 1936, studiile și practica au tins către trei categorii de tarife: tariful pentru contor unic, folosit în special pentru iluminat, tariful binom pentru marii consumatori și tariful global, la o sumă fixă.

c. Legea energiei

Cu toate că legea energiei din 1930 adusesese unele îmbunătățiri față de legea din 1924, s-au întocmit studii și referate, s-au purtat multe discuții în congrese pentru o nouă lege, care să conducă la o politică energetică eficientă, prin folosirea rațională a izvoarelor energetice, economisirea celor epuizabile, promovarea investițiilor și satisfacerea nevoilor de energie a economiei naționale.

Din păcate nu s-a ajuns la situația ca o nouă lege a energiei să se concretizeze pînă la începutul războiului, care a făcut ca această problemă să treacă pe planul al doilea.

d. Legislația generală

Pe parcursul activității sale, APDE a făcut nenumărate intervenții, unele cu rezultate pozitive, privind interesele industriei energetice la diferite legi și regulamente, cum ar fi: legea drumurilor (de exemplu: așezarea stîlpilor liniilor electrice), legea sanitară, legea timbrului, legea impozitului pe cifra de afaceri, reglementările privind taxele vamale, taxa de consumație, regulamentul legii radiofoniei etc.

e. Norme și prescripții

Pentru uzul membrilor săi, APDE a întocmit: norma pentru stabilirea prețului de cost, norme pentru organizarea contabilizării cheltuielilor și veniturilor, norme pentru stabilirea uniformă a tarifelor. A mai întocmit norme pentru calitatea unor materiale electrice: becuri, cabluri etc.

APDE a colaborat cu IRE la revizuirea prescripțiilor tehnice privind instalațiile energetice.

f. Buletinul APDE

Acest buletin a fost una din cele mai importante realizări ale APDE. Prin el s-a ținut o legătură permanentă cu membrii, s-au relatat pe larg rapoartele, discuțiile și hotărârile congreselor, precum și cele luate de Comitetul Central.

În fiecare număr al revistei s-au publicat articole tehnice și de altă natură (organizare, tarify, istorie a tehnicii, descrierea unor instalații energetice din țară și din străinătate), semnate de personalități din energetică. Printre numele des întâlnite: C. Micloși, M. Bercovici, P. Dîmo, I.S. Gheorghiu, N. Alessiu, A. Avramescu, I. Stanisavlievici.

Note și informații diverse și statisticile lunare încheiau numerele revistei.

Buletinul a apărut regulat, la interval de două luni, din 1932 pînă în 1940; după acest an, un timp a apărut trimestrial și în final semestrial, pînă în 1943, după care și-a încetat apariția.

g. Relații cu asociații din străinătate

APDE a ținut contact permanent cu UIPDE și cu alte organizații din străinătate, de la care primea informații, făcea schimb de reviste și la care trimitea cu ocazia congreselor persoane competente, care participau cu rapoarte și intervenții la discuții.

h. Diverse alte activități

APDE a obținut asigurări din partea guvernului pentru neamestecul organelor locale în activitatea întreprinderilor de producere și de distribuție a energiei electrice, contribuind astfel la independența acestora față de factorii administrativi și politici.

APDE a dus o campanie susținută pentru electrificări rurale, propunînd soluții tehnice și economice. Prin Decretul nr. 2536 din iunie 1937 s-a legiferat în țară problema electrificărilor rurale și s-au acordat credite de către stat, astfel încît în 1941 s-a ajuns să fie electrificate 445 de sate, cu populație de circa un milion de locuitori. Acesta era însă foarte puțin față de necesități.

Concluzii

Din cele de mai sus reiese că APDE a avut o activitate importantă pentru energetica românească, în special în perioada deceniului al 4-lea. După aceasta, din cauza războiului și a situației politice care a urmat, activitatea sa, ca și posibilitățile de a influența desfășurarea evenimentelor, a scăzut treptat, pînă în 1948, cînd a fost desființată.

Trebuie să accentuăm faptul că a reușit să influențeze în mod pozitiv o coordonare și o coeziune a întreprinderilor de producere și de distribuție a energiei electrice atunci cînd numărul acestora era mare, însă cu posibilități reduse și erau împrăștiate pe întreg cuprinsul țării, fără legături și fără alte posibilități de colaborare.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Buletinele APDE 1932-1943. Imprimeria Națională, București.
- [2] *Statistica uzinelor electrice din România 1931-1942*. APDE, Sibiu.
- [3] Dinculescu, C. ș.a. *Electrificarea României de la primele începuturi pînă la anul 1950*. Editura Tehnică, București, 1981.
- [4] *Legea energiei*, publicată în Monitorul Oficial nr. 143 din 4 iulie 1924.
- [5] *Legea asupra energiei*, publicată în Monitorul Oficial nr. 148 din 7 iulie 1930.

Din energetica mondială

DME – Un nou combustibil

BP-Amoco urmărește punerea în funcțiune în India a unei centrale de 500 MW pentru a demonstra valabilitatea unui nou tip de combustibil: dimetil-eter-ul (DME). Acesta este un derivat al gazului natural și este ușor de manipulat, ca de exemplu gazul natural lichefiat sau petrolul. Transportul DME se poate face în cisterne, deoarece el nu necesită condiții de depozitare criogenice.

BPAmoco are un aranjament cu firma Halder Topsoe ce deține patentul pentru producerea DME. Astfel este viabilă utilizarea noului combustibil în centrale electrice. BP a încercat în decursul ultimilor doi ani să convingă producătorii independenți de energie indieni despre meritele DME. Ca zonă de aplicare s-a stabilit Tamil Nadu, unde au fost duse

discuții preliminare cu privire la proiectul centralei de 330 MW Pillar Perumal Nallur. Pînă la urmă, "Power India" a semnat o convenție cu GAIL (Gas Authority of India Ltd) pentru a converti gazul natural în DME și a-l vinde centralelor generatoare de energie electrică.

DME devine mai atractiv prin recenta creștere a prețului țițeiului. El este mai eficient cu 3,5 % decît gazul natural și cu 6,1 % decît petrolul.

Aceste avantaje împreună cu costurile mai reduse cu întreținerea în cazul DME conduc la o creștere de aproximativ 8 % a beneficiilor în privința prețului combustibililor în centralele care folosesc noul combustibil.

(Din: Total FinaElf și Gazprom, iul. 2000)